

BEROEPS- BELANGEN

DE PERIKELEN DER EXTRACTIE

Het mag verwonderlijk heeten dat ondanks de complicaties, van welke menige tandextractie vergezeld gaat of gevolgd wordt, deze uit haar aard ruwe kunstgreep door een groot deel van het publiek nog steeds beschouwd wordt als de radicale, snelle en meest afdoende oplossing voor kiespijn. De veelvuldigheid der toepassing, vooral in de „sociale” tandheelkunst en het welhaast wonderbaarlijke bacteriële afweer- en heilingsvermogen van de kaken ondersteunen de immer stand houdende opvatting omtrent het onbeteekenende van deze operatie.

Aan deze opvatting ontkomt ook die tandarts niet, wiens praktijkwerkzaamheden voor een meer of minder belangrijk gedeelte uit het hanteeren van de extractietang bestaat en zoo is het verklaarbaar dat aan de beslissing omtrent het extraheeren van een pijn veroorzakend gebitselement geen breedvoerig overleg met den tandlijder wordt vastgeknoopt. Een uiteenzetting van de gronden waarop de indicatie is gesteld kost natuurlijk tijd en niet zelden pleegt de patiënt deze aan te grijpen om in den stoel — psychologisch beschouwd niet, maar naar den tijd gemeten wèl — op zijn gemak nog eens te overwegen of hij de kies zal laten trekken, bij welke deliberatie besluiteloosheid een voorname rol speelt. Hoe het zij, intusschen verstrijken kostbare minuten, althans voor den practicus, die heimelijk naar den volgenden patiënt uit zijn wachtkamer verlangt, want hij heeft ook daarna nog meer te doen. En zoo zal hij alle middelen van professioneel aplomb en souvereiniteit van inzicht aanwenden om dit proces van wikken en wegen te bekorten. Gedachtig aan de voordeelen der preventie zal hij een volgende keer of voortaan door een apodictische uitspraak den patiënt nadere overweging besparen, ten einde zonder veel verwijl de daad der extractie bij het woord der indicatie te kunnen voegen.

Maar al heeft deze kunstbewerking het aureool der snelheid en bedrijfszekerheid, waarbij de voorafgaande bespreking met den

patiëentē uit een oogpunt van tijdseconomie (gelijk uiteengezet) wordt aangepast, de werkelijkheid is wel eens anders. Menige onschuldig uitzierende extractie blijkt een avontuur, waarvan het verloop en de afloop pas achterna kunnen worden beoordeeld.

Dit ondervond tot haar schade een vrouwelijke collega in Duitschland, die vermoedelijk op grond van haar routine de therapeutische waarde van de extractie te hoog en de risico's te laag had aangeslagen en deze therapie blijkbaar een te vanzelfsprekende zaak vond om er *vooraf* veel woorden tot de patiënte aan te besteden. Dit laatste werd haar noodlottig toen het haar tegen en de extractie mis liep en er meerdere chirurgische hulp aan te pas kwam om de kies te verwijderen, die het tijdens háár pogingen hooger op had gezocht in het antrum in plaats van in het afvalbakje. Een eisch tot schadevergoeding was hier weer het gevolg van en werd tot in hoogste instantie berecht ten nadeele van de onfortuinlijke collega. In de Zahnärztliche Rundschau No. 26 vinden wij onderstaand verslag van deze civiele rechtzaak, waarin het zwaartepunt werd gelegd op het feit, dat (de ongelukkig verlopen) extractie was verricht zonder de uitdrukkelijke toestemming van den patiënt, hetgeen als ongeoorloofd werd gekwalificeerd. Hier volgt het onverkorte verslag:

Een vrouw had een vrouwelijke tandarts geraadpleegd voor de behandeling van een holle kies en toegestemd in de verwijdering van dit element, dat niet meer te redden was. De tandartse was van oordeel, dat zij eerst een gezonde buurtand moest extraheeren omdat deze verkeerd gegroeid was en als de oorzaak van de pijn moest worden beschouwd. Zij beweerde de patiënte, vóór zij beproefde de gezonde kies te verwijderen, te hebben verklaard dat deze eerst getrokken moest worden, waarop de patiënte zou hebben gezwegen. De extractie van de gave kies mislukte; het element gleed uit de tang en schoot in de weeke deelen van de bovenkaak en de verwijdering gelukte pas na twee niet geslaagde operaties in de universiteitskliniek.

De echtgenoot van de vrouw diende een eisch tot schadevergoeding in tegen de tandartse inzake de kosten van de geneeskundige behandeling, van de operatie enz. een en ander op grond van behandeling in strijd met de afspraak, ongeoorloofde daad en lichameijk letsel. De Rechtbank, het Gerechtshof en de Hooge Raad¹⁾ hebben den eisch op

¹⁾ Landgericht, Oberlandesgericht en Reichsgericht.

grond van de feiten toegewezen. De Hooge Raad gaat in zijn arrest in het geheel niet in op de bewering van eischer, dat gedaagde een kunstfout zou hebben gemaakt, doch ziet haar schuld reeds daarin, dat zij beproefde de niet-ontstoken kies te verwijderen zonder zich tevoren van de toestemming van haar patiënte te vergewissen. In de korte en bondige uitspraak van gedaagde: „de kies er naast moet er eerst uit” ligt noch een verklaring noch een ondervraging, zoodat zij zich met het bloote stilzwijgen van de tandlijderes niet tevreden had mogen stellen. Want wanneer een zieke met het oog op de ziekteverschijnselen zich op een bepaalde ingreep (i.c. de verwijdering van den zieken tand) heeft ingesteld, dan mag men diens toestemming tot een anderen ingreep (verwijdering van den gezonden tand) slechts aannemen, wanneer hij dienaangaande wordt ingelicht dat zijn veronderstelling omtrent de oorzaak der ziekteverschijnselen onjuist is. Al kan niet van den arts verlangd worden, dat hij den zieke in bijzonderheden over den ingreep en het vermoedelijke verloop daarvan op de hoogte brengt, zoo moet deze hem toch ten minste in algemeene termen omtrent de noodzakelijkheid eener bepaalde maatregel inlichten, wanneer de zieke op een dusdanige behandeling in het geheel niet kan rekenen en bovendien deze operatie mislukken en ernstige stoornissen in de gezondheid met zich brengen kan.

B.

NOOD-COMITE 1940

In het „Redactioneel Gedeelte” van het Juni-nummer van ons Tijdschrift heeft men eene uiteenzetting kunnen lezen van de maatregelen welke onmiddellijk na de rampspoedige dagen van 10—15 Mei genomen zijn, zoowel door het bestuur der Rotterdamsche Tandartsen-vereening als door het D.B. onzer Maatschappij, ten einde de vele door het oorlogsgeweld getroffen collega's te hulp te komen.

Een van die maatregelen was het richten van een oproep tot alle tandartsen in den lande om, voorzoover zij gespaard waren gebleven, een offer te brengen en hun gevoel van collegialiteit en van saamhoorigheid zoodanig te laten spreken dat de ellende hunner ongelukkige vakbroeders eenigszins zou kunnen worden verzacht. In alle afdeelingen der Maatschappij werden menschen aangezocht door huisbezoek of op andere wijze de collega's een denkbeeld te geven van de groote verwoestingen en verliezen die in de woonhuizen en in de praktijken van zoovele tandartsen in Rotterdam, Wageningen, Rhenen, Veenendaal, Kampen, Hengelo, Middelburg, den Helder en Dordrecht waren aangericht en hen op te wekken te helpen zooveel in hun vermogen was.

Het resultaat hiervan is niet onbevredigend geweest, al moet ik bekennen dat veler verwachtingen hooger gespannen waren. Cijfers wil ik op 't oogenblik nog liever niet geven, want behalve de reeds gestorte gelden zijn nog vele toezeggingen gedaan die niet al te snel binnenkomen, doch die natuurlijk langzamerhand alle zullen worden gehonoreerd. (Het gironummer van onzen Penningmeester is nog altijd: 78664, ten name der Ned. Maatschappij tot bev. der tandheelkunde, Amsterdam).

Het kennis nemen van de lijsten met namen dergenen die hebben bijgedragen of dit alsnog beloofden te zullen doen is in hooge mate leerzaam. Eenerzijds mist men die van menschen van wie men op goede gronden mocht verwachten dat zij zoowel in staat als bereid zouden zijn iets te geven, anderzijds wordt men

getroffen door de prachtige en gulle wijze waarop door vele, ja, zeer vele collega's bedragen zijn geschonken waarvan men overtuigd is dat hier werkelijk een *offer* is gebracht.

En zeker niet het minst sympathiek waren voor mij de brieven die ik van enkele, jonge, collegae mocht ontvangen, waarin zij mij uiteenzetten waarom zij, tot hun groote spijt, niet meer konden doen.

* * *

In eene vergadering van het D.B. der Maatschappij, waarbij ook tegenwoordig waren de leden van de Crisis-commissie, de voorzitter van de Rotterdamsche Tandartsen Vereeniging en de Eere-leden, werd besloten tot het instellen van „het Nood-Comité 1940” waarin benoemd werden *T o o s e*, vertegenwoordiger van het plaatselijk comité te Rotterdam, als secretaris, *S a l o m o n s* en *E d e l* namens het D.B., en de laatste natuurlijk als penningmeester zou fungeeren, *K o l d e w i j n* voor het Steunorgaan der Maatschappij, *H a y e* als vertegenwoordiger der afdelingen en ondergeteekende als voorzitter.

Den 15en Juni werd dit Comité door den Voorzitter der Maatschappij geïnstalleerd die een overzicht gaf van hetgeen reeds was geschied en welke taak het werd opgedragen.

In mijn antwoord maakte ik van de gelegenheid gebruik om een woord van hulde en erkentelijkheid te uiten voor het vele dat collega *B r u g m a n* in de dagen na den ramp had gedaan. Met zijn volle energie en werkkraft heeft hij zich onmiddellijk geworpen op de vele vraagstukken die zich voordeden. Geen moeite is hem te groot geweest, dag aan dag heeft hij zich ingespannen voor het nemen der meest noodige maatregelen. Persoonlijk reisde hij, voorzoover het in die moeilijke dagen mogelijk was, het land af om de collega's te overtuigen van 't geen er gedaan moest worden en hen op te wekken tot het verleen van hulp en steun.

Het Nood-Comité heeft sindsdien vele vergaderingen en besprekingen gehouden en hoewel het niet in mijne bedoeling ligt thans een uitvoerig gedetailleerde uiteenzetting te geven van onze werkzaamheden, zooiets dus als een zakelijk „accountantsverslag” (dat komt later wel), toch meen ik goed te doen door middel van het Tijdschrift het een en ander te vertellen van 't geen er is gedaan, waar we mee bezig zijn en wat we in de toekomst nog hopen te doen.

* * *

Den 12en Juni, dus vóór de officieele installatie van het Nood-Comité, mocht ik in gezelschap van *N o r d* als lid der Crisis-

Commissie, eene vergadering bijwonen met de Dental-Depôthouders, bijeengeroepen en voorgezeten door collega K r a n e n b u r g als lid der Contact-commissie. Er werd daar gewezen op de groote wenschelijkheid dat de heeren eenige vertegenwoordigers uit hun midden zouden aanwijzen die in de toekomst met de instanties onzer Maatschappij besprekingen zouden kunnen voeren, waardoor het veel gemakkelijker en minder tijdrovend zou zijn om iets te bereiken in aller belang. Het schijnt evenwel dat wat dit punt betreft er nog onoverkomelijke moeilijkheden zijn. Wel werd op deze bijeenkomst toegezegd dat zij zouden overwegen of het mogelijk was tot een uniforme regeling te geraken wat betreft de prijzen die zij den getroffen tandartsen in rekening zouden brengen, waarbij dan de bedoeling was dat deze zouden zijn: inkoopsprijs verhoogd met onkosten als vervoer, administratie enz. en een zoo laag mogelijke winst.

Deze vrij lastige materie vormde ook in onze verdere vergaderingen van het Nood-Comité nog steeds een onderwerp van uitvoerige discussies en is nog niet tot een definitief einde gekomen. Op 't oogenblik worden de rekeningen stuk voor stuk gecontroleerd en wij hopen te bereiken dat onze getroffen collega's hun nieuw aan te schaffen installaties inderdaad tegen de laagst mogelijke prijzen bekomen.

Naar aanleiding van ingekomen brieven uit verschillende deelen van ons land, waarin op zeer sympathieke wijze aangeboden werd logies te verschaffen aan getroffen collega's en hun gezin voor een vacatieverblijf, werd een bericht dienaangaande in het Juni-nummer van het Tijdschrift geplaatst. Tot onze verwondering is van dit aanbod slechts zeer weinig gebruik gemaakt, waarschijnlijk doordat men òf reeds bij familie of vrienden te logeeren was gevraagd, òf wel in de tegenwoordige omstandigheden liever met zijn gezin in eigen omgeving bleef.

* * *

Zooals vanzelf spreekt vormde de wijze van steunverleening door het Nood-Comité wel de hoofdschotel van onze besprekingen. Aan enkele collega's, vooral onder de Rotterdammers die letterlijk alles, behalve het veege lijf, verloren hadden, werd onmiddellijk enige hulp gegeven, doch een meer systematische wijze van doen was natuurlijk noodig.

In de eerste plaats werd door middel van een bericht in de dagbladen en door een schrijven aan de Afdeelingen getracht een overzicht te krijgen van de namen van hen die, buiten Rotterdam en omstreken door het oorlogsgeweld waren getroffen. In deze

laatste afdeeling bleken er 23 te zijn, in Gelderland 4, in Noord-Holland 3, in Overijssel 2, in Zeeland 1, tezamen 33.

Aan allen werd een vragenlijstje gezonden met verzoek ons mede te deelen:

- 1e of voor de betaling der facturen voor aanschaffing van instrumentarium en materialen de hulp van het Nood-Comité 1940 noodig was;
- 2e of voor reeds gedane betalingen gelden waren opgenomen, hoeveel en tegen welke rente. Het Comité verklaarde zich bereid die rente te betalen, voorloopig voor een jaar, doch wanneer de geldmiddelen het toelaten ook daarna.
- 3e of, indien geen schade aan praktijk-installaties was geleden, men getroffen was in have en goed en zoo ja, hoe groot die schade werd geschat.

Niet zonder spanning wachtten wij de antwoorden af, immers, thans zou blijken welk beroep op onze toch altijd gelimiteerde geldmiddelen zou worden gedaan en in hoeverre wij in staat zouden zijn de noodige hulp en steun te verleen.

Wij mochten toch niet onze geheele kas direct uitputten, wie kon zeggen of ook in de naaste of verdere toekomst, nu wij telkens weer opgeschrikt worden door bomaanvallen in alle mogelijke plaatsen van ons land, er niet nieuwe slachtoffers zouden vallen.

Wij moesten ook rekening houden met de mogelijkheid dat onze hulp gevraagd kon worden wanneer later zou blijken dat terugbetaling van geleende gelden door allerlei omstandigheden tengevolge van het oorlogsgeweld, een schier onoverkomelijke moeilijkheid zou opleveren. De rente, dat zou wel gaan, zeker voor een jaar en, naar te hopen was, ook wel daarna, maar gezien de kosten van geheel nieuwe installaties, zou betaling daarvan, zelfs van een gedeelte, al spoedig blijken boven onze macht te gaan.

Ziehier nu het resultaat van onze enquête. Het bedrag der geleden schade liep natuurlijk erg uiteen. Bij een enkele 'n kleine duizend gulden, bij de meesten liep het in de tienduizenden. Doch treffend was het vrijwel unanieme antwoord op onze eerste vraag: dat men er in was geslaagd zich zelf voorloopig te helpen, dat men geld had kunnen opnemen en dus daarvoor geen beroep op het Comité behoeft te doen doch dat men het aanbod de rente dier gelden te betalen met dankbaarheid aanvaardde. *Self-help* en *aanpakken* — ziedaar het „Leitmotiv” van vrijwel al die brieven.

En nu moet mij even een persoonlijk woord van het hart. Hierboven heb ik met erkentelijkheid gewag gemaakt van de gulle wijze waarop door vele collega's een offer is gebracht ten behoeve hunner vakbroeders, thans, nu ik de brieven heb gelezen die wij op onze enquête mochten ontvangen is het een ander gevoel dat mij bekropen heeft.

In sommige kringen in ons vaderland is het zoo'n beetje mode geworden af te geven op zijn landgenooten. Deze zouden te zelfgenoegzaam, te gemakzuchtig, te slap zijn, niet van aanpakken weten, liever praten dan doen, liever steun zoeken dan zelf de handen uit de mouwen te steken. En dergelijke liefelijkheden meer.

Doch wanneer ik dan de eenvoudige, korte antwoorden, zonder drukte of praal van woorden lees van hen die, zoo geheel buiten hun schuld, niet alleen goed en goed en praktisch maar ook allerlei dierbare dingen die ieder mensch in den loop der jaren om zich heen verzamelt in de inrichting van zijn huis, in verzamelingen en liefhebberijen, in kunstvoorwerpen en boeken in één slag zagen verdwijnen, dan vraag ik mij af: zijn wij Nederlandsche tandartsen zoo anders dan onze andere landgenooten? Leeft ook daar niet dat gevoel van: laten we geen onnoodige drukte maken, self-help en aanpakken en met Gods hulp zullen we er wel komen.

Ik twijfel er geen oogenblik aan, mijn vrouwen in ons volk met zijn goede en minder goede eigenschappen, is groot en zoolang een dergelijke geest ons volk bezielt ben ik niet bang voor zijn toekomst. Ondanks alles.

* * *

Over de verdere handelingen van het Nood-Comité 1940 kan ik kort zijn. Aan hen die het zwaarst, behalve in praktijk, ook in have en goed waren getroffen werd een uitkeering gedaan ten einde hen in staat te stellen althans in de eerste tijd zich er doorheen te slaan. Van onze kasmiddelen zal afhangen wat we nog verder doen.

Ik hoop echter dat door 't geen ik hier in groote trekken heb meegedeeld de collega's enig idee hebben gekregen van wat er met de bijeengebrachte gelden tot dusver is gedaan en op welke wijze wij trachten de ons opgedragen taak te volbrengen.

Nog een enkel woord in verband met de, helaas, niet denkbeeldige mogelijkheid dat, tengevolge van bomaanvallen of andere oorlogshandelingen, er nog nieuwe slachtoffers zouden kunnen komen.

Zooals men waarschijnlijk wel weet is het op 't oogenblik

mogelijk zich te verzekeren tegen Molest-risico. Er zijn verschillende maatschappijen die deze, wel niet geheel nieuwe, maar tot dusver weinig bekende en weinig gebruikte wijze van verzekering bedrijven.

Niet alle systemen die daarbij gevolgd worden zijn gelijk, de bedoeling van allen is echter de mogelijkheid te openen zich tegen de financiële gevolgen van schade aan huis en/of inboedel door oorlogsgeweld veroorzaakt, te dekken. Met aandrang raad ik de collega's aan zich hiervan op de hoogte te stellen en zich er bij aan te sluiten.

Ook het Nood-Comité zal bij het beoordeelen van nieuwe gevallen van slachtoffers welke zich mochten voordoen, rekening houden met deze mogelijkheid van zelfhelp.

A. L. J. C. VAN HASSELT.

Den Haag, 3 Sept. 1940.